

Солодка печаль

Вогнем вогонь же може загаситись, одну печаль поменшує ж бо друга.

Чарлі не був одним з тих, хто цитував Шекспіра й зачитувався «Королем Ліром». Проте якби він колись мав нагоду, то неодмінно подякував би драматургові. За що? За ту зустріч із Френ. Випадковий діалог та запрошення взяти участь в аматорській виставі «Ромео і Джульєтта». Чарлі був абсолютно байдужий до театру. Але не до Френ. Тож як він міг відмовити їй? І закрутилося, неначе у Шекспіра: пристрасті на сцені й почуття поза грою, романтичні зустрічі під балконом у світлі всезнаючого місяця. Це саме воно — перше кохання, таке солодке і щемке. Здається, що все це назавжди. Та, може, лише здається?..

СПРАВЖНЄ КОХАННЯ ВМІЄ ЧЕКАТИ

Девід Ніколлз

СОЛОДКА ПЕЧАЛЬ

ІСКРИСТИЙ, ДОТЕПНИЙ І ТЕПЛИЙ РОМАН.

THE GUARDIAN

Девід Ніколлз

Солодка печаль

РОМАН

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2021

© Maxromy Productions Ltd, 2019

© DepositPhotos.com / Garetsworkshop, обкладинка, 2021

© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2021

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і
художнє оформлення, 2021

ISBN 978-617-12-8571-2 (epub)

Жодну з частин даного видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Електронна версія створена за виданням:

Ніколлз Д.

Н63 Солодка печаль : роман / Девід Ніколлз ; перекл. з англ. Д. Петрушенко. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2021. — 448 с.

ISBN 978-617-12-8345-9

ISBN 978-1-444-71540-8 (англ.)

Чарлі не був одним з тих, хто цитував Шекспіра й зачитувався «Королем Ліром». Проте якби він колись мав нагоду, то неодмінно подякував би драматургові. За що? За ту зустріч із Френ. Випадковий діалог і запрошення взяти участь в аматорській виставі «Ромео і Джульєтта». Чарлі був абсолютно байдужий до театру. Але не до Френ. Тож як він міг відмовити їй? І закрутилося, неначе у Шекспіра: пристрасті на сцені й почуття поза грою, романтичні зустрічі під балконом у світлі всезнаючого місяця. Це саме воно — перше кохання, таке солодке і щемке. Здається, що все це назавжди. Та, може, лише здається?..

УДК 821.111

Рядки з твору Вільяма Максвелла “So Long, See You Tomorrow”. Published by The Harvill Press. Reprinted by permission of The Random House Group Limited. © 1997 Уривок з твору Карсон Маккалерз «THE MEMBER OF THE WEDDING». Copyright © 1946 by Carson McCullers, renewed by 1973 by Floria V. Lasky, Executrix of the Estate of Carson McCullers. Reprinted by permission of Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company. All rights reserved.

Перекладено за виданням: Nicholls D. Sweet Sorrow : A Novel / David Nicholls. — London : Hodder & Stoughton, 2019. — 416 p.

Переклад з англійської *Дар’ї Петрушенко*
Дизайнер обкладинки *Маріанна Пащук*

Ганні, Максу і Ромі

Те, що ми, чи принаймні я, впевнено називаємо спогадом — а саме мить, епізод, факт, що зазнав фіксації і відтак був урятований від забуття, — насправді є формою оповіді, що постійно відбувається в голові й часто змінюється у процесі. Тут залучено надто багато суперечливих емоційних інтересів, щоб життя коли-небудь стало цілком прийнятним, і, можливо, у цьому й полягає робота оповідача — упорядкувати події так, щоб вони відповідали цій меті. У будь-якому разі, говорячи про минуле, ми брешемо з кожним вдихом.

Вільям Максвелл. Бувай, до завтра

Частина перша

Червень

Це було літо, коли вона давно не була учасницею. Вона не належала до жодного клубу й не входила ні до чого у світі. Френкі стала неприкаяною людиною, яка тинялась у дверях, і їй було страшно.

Карсон Маккаллерз. Учасниця весілля

Кінець світу
Кінець світу мав настати у четвер, о п'ять хвилин до четвертої, одразу після дискотеки.

Досі такі глобальні катастрофи проявлялися в нас у Мертон-Грейнджі хіба в чутках про апокаліпсис, що виникали раз чи двічі на семестр, переважно за тих самих обставин. Жодної банальності на кшталт сонячного спалаху або падіння астероїда. Натомість який-небудь таблоїд оприлюднював пророцтво мая, якесь поверхове зауваження Нострадамуса або моторошну симетрію календаря, і ширилася чутка, буцімто наші обличчя розплавляться просто серед пари фізики. Поступившись істерії, вчитель зітхав і зупиняв урок, доки ми сперечалися, в кого кращий годинник, і починався зворотний відлік. Дівчата тулилися одна до одної, замружившись і потупивши плечі, наче їх от-от мали занурити в крижану воду, хлопці трималися зухвало, і всі потай замислювалися про неотриманий поцілунок, не зведені рахунки, про нашу незайманість, обличчя друзів, батьків. Чотири, три, два...

Ми затамовували подих.

А тоді хтось викрикував: «Бах!» — і ми полегшено сміялися, лише трохи розчаровані тим, що живі, але живі на парі фізики.

— Тепер задоволені? Повернімося до роботи, коли ваша ласка? — І ми поверталися до того, що станеться, коли сила в один ньютон зрушить тіло на відстань одного метра.

Але у четвер о третій п'ятдесят п'ять, одразу після дискотеки, все буде інакше. Час повільно тягнувся довгі п'ять років, і тепер, у завершальні тижні, а потім дні, почала ширитися атмосфера піднесення і паніки, радості й страху, а також безумного нігілізму. Листи додому й затримання після уроків більше не діяли на нас, а що в цьому світі могло зійти нам із рук без наслідків? У коридорах і кімнатах відпочинку жахливого потенціалу набули вогнегасники. Невже Скотт Паркер справді скаже ті слова місіс Елліс? Чи Тоні Стівенс знову підпалить кабінет гуманітарних наук?

І ось незбагненим чином настав останній день, блискавичний та яскравий, і почався він із сутічок біля воріт, зі шкільних краваток, пов'язаних як бандани і джгути, маленьких, як горіх, чи з кулак завтовшки, і з такої кількості помади, біжутерії та фарбованого в синє волосся, що це нагадувало сцену в якомусь футуристичному нічному клубі. Що зроблять нам учителі — додому відішлють? Ті зітхали й махали нам, щоб проходили. Не маючи вагомих причин вивчати заплавні озера, останній тиждень ми провели в безсистемних, знеохочувальних заняттях про щось під назвою «доросле життя», яке, здавалося, полягатиме переважно у заповненні формулярів і складанні резюме («Хобі та інтереси: спілкування, перегляд телебачення»). Ми вчилися вести чекову книжку. Виглядали з вікна в погожий день і думали: лишилося недовго. Чотири, три, два...

На перерві у класній кімнаті ми стали розмальовувати наші білі шкільні сорочки фломастерами та диво-маркерами. Діти згиналися над спинами одне одного, немов татуювальники в російській в'язниці, усе вільне місце розписуючи сентиментальною лайкою. «Бережи себе, козел», — написав Пол Фокс. «Ця сорочка смердить», — написав Кріс Ллойд. У ліричному стилі мій друг Мартін Гарпер вивів «друзіназавжди» під ретельно вималюваним членом із яйцями.

Гарпер, Фокс і Ллойд. На той час це були мої найкращі друзі, не просто хлопці, а *хлопці*, і хоча навколо оберталися якісь дівчата — Деббі Варвік, Бекі Бойн і Шерон Фіндлей, — компанія була самодостатня і непорушна. Ніхто з нас не грав на жодному інструменті, проте ми уявляли себе музичною групою. Гарпер, як ми всі знали, був соло-гітаристом і вокалістом. Фокс був на басу — із низьким і нехитрим «туц-туц-туц». Ллойд, оскільки проголосив себе «божевільним», був барабанщиком, тож мені залишилися...

— Маракаси, — сказав Ллойд, і ми розсміялися, а «маракас» доповнив довгий список прізвиськ. Тепер Фокс намалював їх на моїй шкільній сорочці — схрещені маракаси під черепом, наче військова емблема. Деббі Варвік, чия мама була стюардесою, тишком пронесла господарську сумку, повну мініатюрних лікерів зі смаком наших улюблених шоколадних цукерок: кавових і вершкових, м'ятних і кокосових, і ми стискали їх у кулаках, сьорбали, кривились і відпльовувалися, доки містер Емброуз, поклавши ноги на стіл, невідривно переглядав «Врятуйте Віллі — 2», що крутилося на задньому плані — особливий подарунок, ігнорований усіма.

Мінілікери слугували аперитивом перед найостаннішою шкільною вечерею. Пам'ять досі зберігала легендарну бійку їжею 1994-го: пакетики кетчупу лускали під ногами, риба в паляниці розтинала повітря, наче сюрикен ніндзі, а картоплю в мундирі метали, мов гранати.

— Нумо. Тільки спробуй, — казав Гарпер Фоксу, коли той зважив у руці шкірясту ковбаску, тримаючи її за кінчик. Але вчителі патрулювали ряди, наче тюремні наглядачі, і з обіцянкою рум'яного кексу із шоколадним заварним кремом небезпечна мить минула.

На зібранні випускників містер Паско виголосив промову, на яку ми всі чекали. Він закликав нас дивитися в майбутнє, але пам'ятати минуле, цілити високо, але витримувати падіння, вірити в себе, але дбати про інших. Важливо не лише те, чого ми навчилися, — а він сподівався, що засвоїли ми багацько! — але й те, якими молодими людьми ми станемо. І ми слухали, молоді люди, застряглі між цинізмом і сентиментальністю, зовні галасливі, а в душі налякані й сумні. Ми шкірилися і закочували очі, але по всій залі стискали руки одне одному, і чути було фиркання, коли нас закликали плекати дружбу, яку ми завели, дружбу, яка триватиме все життя.

— Все життя? Та не дай боже, — Фокс затиснув мою голову під пахвою і лагідно чухав її кісточками пальців. Час був роздавати призи, і ми вмостилися зручніше на своїх сидіннях. Призи присудили тим дітям, котрі завжди здобували нагороди. Оплески затихли задовго до того, як вони зійшли зі сцени й стали перед фотографом із місцевої газети, тримаючи купони на книжки під підборіддям, мов на опізнанні. Поряд, під орудою містера Соломона, шкільний свінговий оркестр Мертон-Ґрейндж «Музика» намагався задовольнити нашу жагу

американського біг-бенду какофонічним різнобійним аранжуванням «In the Mood» Гленна Міллера.

— Чому? Ну чому? — обурювався Ллойд.

— Щоб привести нас до настрою, — пояснив Фокс.

— Якого настрою? — не зрозумів я.

— Лайняного настрою, — буркнув Ллойд.

— «Послані на...» у виконанні Гленна Міллера та його оркестру, — сказав Фокс.

— Не дивно, що він літак розбив[1], — сказав Гарпер, і коли ця какофонія добігла кінця, Фокс, Ллойд і Гарпер підстрибнули на ноги й закричали: «Браво, браво!» На сцені Гордон Гілберт, із виглядом явно очманілим, двома руками підняв за розтруб свій тромбон і жбурнув високо-високо у повітря, де той завис на мить, перш ніж гепнутися на паркет і скулитися, мов бляшанка. І доки містер Соломон горлав у обличчя Гордону, ми почвалали на дискотеку.

Проте я усвідомлюю, наскільки в усьому згаданому був відсутній сам я. Пам'ятаю цей день досить добре, та коли намагаюсь описати власну роль, то пригадую те, що бачив і чув, а не те, що казав і робив. У шкільні роки моєю характерною рисою був брак характерних рис. «Чарлі старанно працює, щоб відповідати базовим стандартам, і здебільшого досягає їх» — ось і все, на що я заслуговував, і навіть цю незначну репутацію затьмарили події іспитової сесії. Мною не захоплювались, але мене й не зневажали, не обожнювали, але й не боялися; я не був грубіяном, хоч і знав кількох, але не втручався і між юрбою та жертвою не ставав, адже й сміливцем не був. Наш шкільний клас відзначався сильним кримінальним елементом — крадіями велосипедів, магазинними злодіями й паліями, і хоч я тримався оддалік найстрашніших дітей, але не водив дружби і з обдарованими та слухняними, увінчаними купонами на книжки. Я не був ані конформістом, ані бунтівником, нікого не підтримував і нікому не протистояв, тримався подалі від лиха, взагалі ні у що не втручаючись. Кумедність дуже цінувалася в нас, і, хоч я і не був клоуном класу, та все ж не був позбавлений дотепності. Раз у раз я міг викликати здивований сміх у юрби, але мої найкращі жарти або тонули в чиемусь гучнішому голосі, або лунали надто пізно, тож навіть тепер, понад двадцять років по тому, я згадую, що саме треба було сказати в 1996-

му або 1997-му. Я знаю, що не був потворним (інакше хтось повідомив би мені про це) і неясно ловив шепіт і смішки зграйок дівчат, але яка від цього користь тому, хто гадки не має, що казати? Я успадкував високий зріст — і лише зріст від свого батька, а очі, ніс, зуби й рот від мами (добре, що не навпаки, казав він), але також успадкував батькову схильність сутулитися і згортати плечі, щоб займати менше місця в цьому світі. З якоїсь щасливої примхи залоз і гормонів я уникнув пульсуючих цяток і прищів, які буквально лякали стількох підлітків, і не був також ані худим від тривоги, ані гладеньким від чипсів та газованої води, якими ми жилися, проте не був упевнений у своїй зовнішності. Я взагалі ні в чому не був упевнений.

Скрізь навколо діти підганяли свої особистості під стандарти так само цілеспрямовано, як змінювали гардероб і зачіски. Ми були пластичні, мінливі і ще мали час для експериментів, зміни почерку, тактик, манери сміятися, ходити чи сидіти на стільці, перш ніж затвердіємо й усталимось. Останні п'ять років були наче величезна хаотична репетиція з розкиданими, мов сміття на підлозі, костюмами, поглядами, дружбою і переконаннями; страшна й весела для її учасників, дратівна й абсурдна для батьків і вчителів, змушених терпіти ці численні імпровізації та зобов'язаних прибирати безлад.

Незабаром настане час утвердитися в ролях, у яких ми будемо правдоподібними, та коли я намагався побачити себе очима інших (часом буквально, пізно вночі, зазираючи в батькове дзеркало для гоління, пригладивши волосся назад), то бачив... нічого особливого. Мої тогочасні світлини нагадують мені про ті ранні уособлення мультиплікаційного персонажа, прототипи, схожі на пізню версію, але в чомусь непропорційні, дещо неправильні.

Усе це не надто допомагає. Отже, уявіть собі іншу світлину: знімок шкільної групи, яка є в кожного, із такими маленькими обличчями, що й не розгледити, не придивляючись. П'ять їй років чи п'ятдесят, на ній завжди присутня знайома фігурка в середньому ряду, хтось, із чийм ім'ям не пов'язано жодних курйозних історій чи асоціацій, скандалів чи тріумфів. Ви спитаєте: хто це був?

Це Чарлі Льюїс.

Тирса

Дискотека випускників славилася давньоримським рівнем розбещеності, яким поступалася лише польовим дослідженням із біології. Аrenoю нам був спортзал — місце таке просторе, що цілком умістило б пасажирський літак. Щоб створити ілюзію інтимності, між шведськими стінками натягли античні полотна, і дзеркальна куля звисала на ланцюзі, мов середньовічний ціп. Та все одно місце здавалося відкритим і порожнім, і впродовж перших трьох пісень ми сиділи рядками на лавах, пожираючи одне одного очима через обшмугляний і запилений паркет, наче воїни через поле бою, пускаючи по колу й сьорбаючи для хоробрості останні мінілікери Деббі Варвік, доки лишився тільки куантро — межа, якої ніхто не наважувався перетнути. Містер Гепберн, викладач географії, на диджейських містках відчайдушно метався між «I Will Survive», «Baggy Trousers» та навіть «Relax», доки містер Паско не сказав йому вимкнути це. Лишилася година й п'ятнадцять хвилин. Ми гаяли час...

Та ось зазвучали «Girls & Boys» групи «Blur», і, неначе за сигналом, люди хлинули на танцмайданчик. Усі шалено витанцьовували, а потім залишались і горлали під подальші хіти попгаузу. Містер Гепберн винайняв стробоскоп і зараз тиснув на кнопки великим пальцем, із лютою зневагою до здоров'я та безпеки. Ми у захваті дивилися, як грають у світлі наші пальці, втягували щоки й прикушували нижню губу, наче рейвери, бачені нами по телевізору, лупцювали повітря і тупцяли ногами, доки сорочки на нас не почали змокати від поту. Я побачив, що чорнильний напис «друзіназавжди» поплав, і, раптом відчувши жаль за цією реліквією, проштовхався назад до лави, де заховав сумку, схопив свій старий спортивний костюм, приклав до обличчя, щоб переконатися, що той відповідає базовим стандартам, і попрямував до хлоп'ячої роздягальні.

Якби, як навчали фільми жахів, стіни і фундамент приміщення всотували емоції своїх відвідувачів, то в цій роздягальні варто було б провести обряд екзорцизму. Тут коїлися жахливі речі. Тут валялася купа смердючих загублених речей, запліснявілих рушників і

шкарпеток, що не підлягають опису, щільних і старих, як торф'яник, у все це ми заривали Коліна Смарт, а ось там — там було місце, де на Пола Банса натягнули труси, так грубо, що потім його доправили до травматології. Ця кімната була замкненою ареною, де жоден удар, фізичний чи психічний, не підлягав забороні, і, сидячи на лаві востаннє, обережно притуливши голову між одежними гаками, які прийняли стільки жертв, я раптом відчув дивовижний сум. Можливо, це була ностальгія, але я сумнівався — ностальгія за шкільними пеналами, наповненими рідким милом, і лясканням мокрими рушниками? Радше це був жаль за тим, що не справдилося, за змінами, які не відбулися. Гусінь утворює лялечку, і всередині цієї твердої мушлі розчиняються стінки клітин, перевертаються і перегруповуються молекули, і кокон розкривається, щоб випустити нову гусінь — довшу, волохатішу й менш упевнену в майбутньому.

Нещодавно я впіймав себе на схильності до нападів такої душевної задуми, тож зараз прогнав від себе цей самоаналіз, буквально труснувши головою. Попереду чекало літо, і в цьому проміжку між жалем за минулим і страхом за майбутнє хіба не можна розважитися, пожити справжнім життям і зробити хоч щось? Цієї самої миті мої друзі були поряд і танцювали як заведені. Я хутко натягнув через голову свою стару футболку, озирнувся на написи, виведені на шкільній сорочці, і побачив у самому кінці, синім чорнилом, тонкі й ламкі, такі слова: «від тебе я плачу».

Я обережно згорнув її і поклав до сумки.

У залі містер Гепберн крутив «Jump Around» і танці стали шаленішими, агресивнішими — хлопці кидалися один на одного, немов вибиваючи двері.

— Господи, Чарлі, — сказала міс Бутчер, викладачка драматургії, — це все так *емоційно!*

Упродовж дня знайомі пристрасті, зловтіха й сентиментальність, любов і хіть були розбурхані до нестерпної міри. Повітря гуло від них, і в пошуках якоїсь віддушини я видирався на поперечини, втискувався між сходишками драбини й згадував ті чотири охайні слова, написані дбайливо й цілеспрямовано. Я намагався пригадати обличчя, знайти його серед присутніх у залі, але це було як у тих детективах про загадкові вбивства: кожен має мотив.

Почалося нове шаленство: хлопці залізли на спину один одному й на повній швидкості врізалися один в одного, влаштувавши поєдинки. Навіть понад музику чути було гримання хребтів об паркет. Розігралася справжня бійка. Я помітив ключі, затиснуті в чийсь руці, і заради громадського порядку містер Гепберн увімкнув «Spice Girls» — такий собі холодний душ для хлопців, які розбіглися по кутках, і їхнє місце зайняли дівчата, стрибаючи й махаючи пальцями одна одній. Містера Гепберна також замінила на містках міс Бутчер. Я побачив, як він помахав мені рукою і чкурнув через танцмайданчик, озируючись ліворуч та праворуч, немов перетинаючи шосе з напруженим рухом.

— Що скажеш, Чарлі?

— Ви змарнували своє покликання, сер.

— Втрата для клубного життя — придбання для географії, — він повиснув на поперечинах біля мене. — Тепер можеш називати мене Адамом. Ми обидва звичайні громадяни, або будемо за — скільки там, пів години? За пів години можеш називати мене як хочеш!

Мені подобався містер Гепберн, і я захоплювався його стійкістю перед лицем відвертої байдужості. «Без образ, сер, але який у цьому сенс?» З усіх учителів, які старалися, він найкраще виконував цей трюк — здаватися шляхетним, не прислуговуючись, кидати дражливі натяки на «великі вихідні» та інтриги вчительської, демонструючи лише мінімальні ознаки непокори — ослаблена краватка, щетина, скуйовджене волосся, — аби натякнути, що ми з ним товариші. Часом він навіть лаявся, жбурляючи погані слова, немов цукерки в юрбу.

І все-таки в жодному зі світів я не назвав би його Адамом.

— То як — хвилюєшся перед коледжем?

Я розпізнав початок мотиваційної промови.

— Не думаю, що вступлю, сер.

— Як знати. Ти ж подавав документи, адже так?

Я кивнув.

— Мистецтво, комп'ютерні науки, графічний дизайн.

— Мило.

— Але я не дістав оцінок.

— Що ж, ти цього ще не знаєш.

— Я цілком упевнений, сер. Я не з'явився на половину іспитів.

Він разок легенько стукнув мене по коліні кулаком, а потім передумав.

— Що ж, навіть якщо ні, є речі, якими ти можеш зайнятися. Почни заново, роби щось менш традиційне. Такі хлопці, як ти, з талантами...

Я досі плекав ту похвалу, якою він щедро винагородив мій вулканічний проєкт: «останнє слово, найновіше в сукупному дослідженні вулканів», наче я відкрив якусь фундаментальну істину, що роками оминала вулканологів. Але це був замалий гачок, щоб вішати на нього слово «талант».

— Ні, я влаштуюся працювати на повний день, сер. Дав собі час до вересня, а тоді...

— Я досі пам'ятаю ті вулкани. Подвійне штрихування було пречудове.

— Багато часу минуло з тих вулканів, — я знизав плечима й несподівано, із соромом усвідомив, що якийсь важіль зрушено, і я можу розплакатися. Спитав себе, чи не рвонуть мені зараз драбиною вгору?

— Але, можливо, ти міг би цим якимось скористатися.

— Вулканами?

— Малюванням, графічним дизайном. Якщо хочеш поговорити зі мною про це, коли надійдуть результати...

Чи не дертися на ту драбину, просто відштовхнути його? Тут недалеко падати.

— Справді, у мене все буде добре.

— Гарзд, Чезе, усе добре, але дозволь відкрити тобі таємницю... — він хитнувся до мене, і я відчув запах світлого пива з його рота. — Ось що. Не має значення. Все це, що зараз відбувається, неважливо. Тобто, це *важливо*, але не так, як ти гадаєш, а ти молодий, дуже молодий. Можеш вступити до коледжу, або повернутися, коли будеш готовий, але в тебе так. Багато. Часу. О хлопче... — він із чарівною усмішкою притулився щокою до дерев'яної рами. — Якби я прокинувся, і мені знову було шістнадцять, о хлопче...

І, дякувати богам, тільки-но я зібрався відстрибнути, як міс Бутчер знайшла стробоскоп і увімкнула його довгим-довгим спалахом. Здійнявся вереск і раптове заворушення в юрбі, утворилося панічне коло, і в блиманні світла й під звук «М-м-м-боп!» Деббі Варвік закашляла й вивергнула біле, як магnezія, блювотиння, заляпавши туфлі в кілька швидких стоп-кадрів, наче в якомусь пекельному кіно, а її притиснута до рота рука лише розширила поле потрапляння, як

буває, якщо затиснути пальцем шланг. Нарешті вона лишилася згорблена й самотня посеред кола підлітків, які реготали й верещали водночас. Лише тоді міс Бутчер вимкнула стробоскоп і навшпиньки увійшла в коло, щоб потерти спину Деббі самими кінчиками пальців своєї витягнутої руки.

— Якась «Студія 54»[2], — промовив містер Гепберн, спішно спускаючись із поперечин. — Забагато світломузики, бачиш?

Музику зупинили, доки діти терли свої ноги наждачними рушниками, а Паркі, з обслуговування будівлі, підійшов розкидати тирсу й дезінфектант, що тримав під рукою для вечірок.

— Лишилося двадцять хвилин, пані та панове, — сказав містер Гепберн, заново посівши своє місце на містках. — Двадцять хвилин, а це означає, що час трохи сповільнитися...

Повільні пісні надавали схвалену школою можливість прилягти одне на одного, стоячи при цьому на ногах. Перші ж акорди «2 Весоме 1» розігнали всіх із танцмайданчика, але на його краях між тим тривала серія панічних домовлянь. Милістю лабораторних техніків на нас вивергнули невеличку порцію сухого льоду — такий собі засіб прикриття, що завис на рівні пояса. Першими крізь туман пробиралися Саллі Тейлор і Тім Морріс, потім Шерон Фіндлей і Патрік Роджерз — піонери шкільного сексу, чиї руки постійно були запущені глибоко під паски одне одного, наче обоє тягли лотерейні білети; слідом ішли Ліза Боден («Боді») і Марк Соломон, Стівен Шенкс («Шинка») і «Королева» Елісон Квінн, блаженно перестрибуючи через тирсу.

Але ці в наших очах були давно одруженими парами. Юрба вимагала новизни. Із далекого кута долинали ухкання та улюлюкання, коли Малюк Колін Смарт узяв за руку Патріцію Гібсон, і коридор розступився, доки її виштовхували-тягли під прожектори. Вільною рукою вона, як могла, прикривала обличчя, ніби обвинувачувана по прибутті до суду. По всьому залі хлопці й дівчата, наче камікадзе, розпочинали свій останній захід, і іноді залицяльників приймали, а іноді відкидали, й вони котилися геть, важко всміхаючись під ліниві оплески.

— Ненавиджу цю частину, а ти?

До мене на поперечинах приєдналася Гелен Бівіс, дівчина з мистецького корпусу й чемпіонка із хокею, висока й сильна, іноді відома під прізвиськом Цегла, хоча її ніколи не називали так в обличчя.

— Диви, — сказала вона. — Ліза намагається всю свою голову запхати в рот Маркові Соломону.

— А в нього, закладаюся, там досі жуйка...

— Просто перекочує її туди-сюди. Така собі партійка в бадмінтон. Пок-пок-пок.

Ми вже робили кілька сором'язливих спроб потоваришувати, Гелен і я, хоча нічого не виходило. У мистецькому корпусі вона була однією з тих прикольних дітлахів, які малюють великі полотна із заголовками на кшталт «Розмежування», в яких завжди щось сушиться в гончарній печі. Якщо в мистецтві йшлося про емоції і самовираження, то я був просто «добрим малювальником»: детальні, важко заштриховані ескізи зомбі, космічних піратів і черепів, завжди з одним живим оком в очниці, вихоплені уявою з комп'ютерних ігор та коміксів, наукової фантастики й жахів — усі ті хитромудро насильницькі образи, що привертають увагу психологів навчальних закладів.

— Скажу тобі одне, Льюїсе, — розтягнуто промовила одного разу Гелен, тримаючи якогось міжгалактичного найманця на відстані витягнутої руки, — ти таки вмієш малювати чоловічий торс. І плащі теж. Уяви, що б ти зміг, якби намалював щось *справжнє*.

Я тоді не відповів. Гелен Бівіс була надто розумною для мене, у той непоказний особистий спосіб, який не вимагає підтвердження купонами на книжки. Вона була також кумедною, з усіма найкращими жартами, які буркотіла півголосом для власного задоволення. Її речення містили більше слів, ніж було треба, і кожне наступне слово було парадоксом, тож я ніколи не знав, має вона на думці одне чи щось протилежне. За певного значення її слова бували доволі важкими, і якщо наша дружба на чомусь трималася, то це на моїй нездатності угнатися за її думкою.

— Знаєш, що потрібно цьому спортзалові? Попільнички. Вбудовані врівень на кінцях брусів. Гей, то нам уже дозволено курити?

— Ні, лише за... двадцять хвилин.

Як і більшість наших спортсменів, Гелен Бівіс була затятим курцем, палила цигарки здебільшого біля воріт. Її «Мальборо» з ментолом дрижала, наче люлька Попая, коли вона сміялася, і я бачив, як одного разу вона затиснула пальцем одну ніздрю і висякалася на добрі три метри через живопліт. Гадаю, вона носила найгіршу стрижку з усіх, що я бачив, із їжачком на маківці, довгим і прилизаним

волоссям на потилиці й двома підкресленими баками, наче примальованими на світлині кульковою ручкою. За законами таємничої алгебри старшокласників, погана зачіска плюс творчий нахил плюс хокей плюс неголені ноги означали лесбійку — міцне слово для тогочасних хлопців, здатне породити жвавий інтерес до дівчини або відбити будь-який. Існувало два — лише два — типи лесбійок, і Гелен не належала до тих, яких можна було знайти в журналах Мартіна Гарпера, тож хлопці звертали на неї небагато уваги, що, я впевнений, цілком її влаштовувало. Але мені вона подобалась, і я хотів вразити її, навіть якщо від моїх спроб вона лише злегка хитала головою.

Нарешті вивісили дзеркальну кулю, що оберталася на ланцюзі.

— О. Це чарівно, — промовила Гелен, киваючи на танцюристів, які повільно кружляли. — Завжди за годинниковою стрілкою, помітив?

— В Австралії рухаються у зворотній бік.

— А на екваторі просто стоять на місці. Дуже сором'язливі.

«2 Весоме 1» розтануло в теплому сиропі «Great Love of All» Вітні Г'юстон.

— Жах, — мовила Гелен і повела плечима. — Заради всього святого, сподіваюся, що діти — *не* наше майбутнє.

— Не думаю, що Вітні Г'юстон мала на увазі конкретно цю школу.

— Ні, мабуть, що ні.

— І ще дещо, чого я ніколи не доганяв у цій пісні: чому «навчитися любити себе» — це «любити як нікого»?

— Більше сенсу, якщо чуєш це як «губити», — сказала вона. Ми прислухалися.

— «Навчитися губити себе...»

— «...це губити як нікого». Ось чому цього легко досягти. А дивовижно те, що це спрацьовує майже з усіма піснями про любов.

— «Вона тебе губить...»

— Саме так.

— Дякую, Гелен. Тепер це видається мені більш змістовним.

— Мій тобі подарунок.

Ми знов обернулися до танцмайданчика.

— Тріш начебто щаслива, — ми дивилися на Патріцію Гібсон, яка досі прикривала рукою очі, примудряючись водночас танцювати й задкувати. — Цікаво на Коліні Смарті штани сидять. Навряд чи він там

тримає набір для геометрії. Бздинь! — дзенькнула Гелен. — У мене одного разу таке було. На різдвяній дискотеці у методистів, із кимось, чиє ім'я я не вільна повторювати. Це неприємно. Наче тебе тицяють у стегно кутком коробки з-під взуття.

— Гадаю, хлопці отримують від цього більше, ніж дівчата.

— То піди й потрися об дерево чи ще щось. Це дуже грубо, я маю на увазі — нечемно. Викинь це зі свого арсеналу, Чарльзе.

Куди не глянь, скрізь чийсь руки намацували сідниці й або лежали на них, безвольні й налякані, або м'яли плоть, мов тісто на піцу.

— Це справді найогидніше видовище. І не лише через моє хвалене *лесбійство*.

Я засовався на поперечині. Ми не звикли до чесної та відкритої дискусії. Краще не звертати уваги, а за мить...

— То як, хочеш потанцювати? — спитала вона.

Я насупився.

— Ні. Мені й так добре.

— Еге, мені теж, — мовила вона. Минуло трохи часу. — Якщо хочеш піти запросити когось іншого...

— Справді. Все гаразд.

— Жодної пасії, Чарлі Льюїсе? Ніщо не рветься із твоїх грудей у ці останні миті?

— Я насправді не займаюся цими... речами. А ти?

— Я? Ні, я практично мертва всередині. Все одно кохання — це буржуазний конструкт. Усе це... — вона кивнула на танцмайданчик. — Це не сухий лід, це туман феромонів стелиться. Понюхай. Кохання — це... — ми прийохалися до повітря, — куантро та дезінфектант.

Фідбек — і заgrimів голос містера Гепберна, надто близько до мікрофона.

— Остання пісня, пані та панове, ваша найостанніша пісня! Нехай кожен танцює з кимось — сміливіше, люди!

Залунав «Careless Whisper», і Гелен кивнула на тісну компанію, із якої саме вибивалася самотня дівчина. До нас ішла Емілі Джойс, і вона заговорила, не встигнувши підійти досить близько, щоб ми її почули.

— ...

— Що?

— ...

— Я не...

— Привіт! Я просто сказала «привіт», ось і все.
— Привіт, Емілі.
— Гелен.
— Привіт, Емілі.
— Що робите?
— Ми спостерігачі, — сказала Гелен.
— Що?
— Спостерігаємо, — сказав я.
— Бачили, як Марк сунув руку під спідницю Лізі?
— Ні, боюся, що це ми прогавили, — сказала Гелен. — Але бачили, як вони цілувалися. Це справді дещо. Ти колись бачила, як сітчастий пітон ковтає маленьку чагарникову свиню, Емілі? Вони явно вивихують щелепи, он там...

Емілі дратівливо покосилася на Гелен.
— *Що?*
— Я кажу: ти колись бачила, як сітчастий пітон ковтає маленьку...
— Слухай, ти хочеш потанцювати чи як? — нетерпляче гримнула Емілі, тицяючи мене в коліно.
— Про мене не турбуйся, — сказала Гелен.
Мабуть, я тоді надув щоки й видихнув повітря.
— Ну гаразд, — погодився я і зістрибнув на підлогу.
— Не послізніться на блювотинні, голубки, — мовила Гелен, коли ми прямували до танцмайданчика.

Повільні танці

Я витягнув руки, і якусь мить ми стояли, тримаючись одне за одного розведеними в боки руками, наче пенсіонери на танцях. Емілі виправила мене, поклавши мою руку собі на поперек, і коли ми почали наше перше кружляння, я заплющив очі й спробував визначити емоцію, яку відчував. Штучне зоряне сяйво натякало, що я мав би почуватися романтично, а хрип саксофона, відчуття біля себе її стегна та застібки її бюстгальтера вже мали б розпалити бажання, проте єдиною емоцією, яку я впізнав, було збентеження, і я прагнув лише одного — щоб ця пісня скінчилася. Любов і бажання надто переплелися з глуфом, і, звісно, на краю залу Ллойд уже хтиво водив язиком, доки Фокс повернувся спиною, схрестив руки й погладжував власні лопатки. Я прилаштував свою праву руку так, що виднівся лише один середній палець, що здавалося мені доволі дотепним, і ми кружляли, доки грав саксофон. «Скажи щось, скажи хоч щось...»

Емілі заговорила першою.

— Від тебе пахне хлопцями.

— О. Так, це старий ігровий костюм. Усе, що маю. Пробач.

— Ні, мені подобається, — сказала вона й принюхалася до моєї шиї, і я відчув на собі вогкість, що могло бути цілунком чи дотиком вологої фланелі. Якщо не враховувати бабусь, до того я цілувався або був поцілований двічі, хоча було б доречніше описати ці події як зіткнення обличчями. Перший випадок трапився на затемненій аудіовізуальній виставці під час історичної експедиції на давньоримські руїни. Немає причин, із яких ми інстинктивно знали б, як цілуватися, — це як катання на сноуборді чи відбивання чечітки: цього не навчишся, просто спостерігаючи, — однак Бекі Бойн узяла за інструкцію Диснейські казки й стискала губи в тугий сухий пуп'янок, яким тицялася мені в обличчя, наче пташка, що дістає горішки від годувальника. Кіно також навчило нас, що поцілунок — не поцілунок, якщо він беззвучний, тож кожна точка контакту доповнювалася маленьким прицмокуванням, штучним, як клацання язиком, котрим зображають коня. Очі заплющити чи розплющити? Я тримав їх

розплющеними на випадок викриття або нападу й читав настінне табло за її спиною. Римляни, зауважив я, першими запровадили пічне опалювання. І це тривало далі, тицання ставало жорсткішим і наполегливішим, наче хтось намагався розблокувати степлер.

Натомість поцілунок із Шерон Фіндлей був наче напад сердитої, оскаженілої акули з роззявленою пащекою, коли ми обоє були втиснуті у спинку дивана. Гарпер володів власним лігвом — бетонним бункером на цокольному поверсі його будинку, що мав певну скандальну славу й вечорами п'ятниць нагадував бомбосховище мастку «Плейбоя». Тут Гарпер виголошував промови про ексклюзивні, екстравагантні «вечірки DVD», скупко розливаючи світле пиво власного виробництва, приправлене розчинним аспірином — оливкою в нашому мартіні, — щоб пити крізь соломинку, і досить міцне, щоб відправити нас валятися за диваном, цілуючись серед грудок пилу й дохлих мух. Ніколи раніше я не усвідомлював так добре, що язик — це м'яз, могутній м'яз без шкіри, наче нога морської зірки, і коли мій язик намагався чинити опір язику Шерон, вони боролися, наче двоє п'яниць, що намагаються протиснутись одне повз одного в коридор. Щоразу, як я намагався підняти голову, її знову вчавлювало в запилюжену підлогу тією силою та рухом, якими можна було б вичавити сік із грейпфрута. Я зберігаю певний спогад про те, що коли Шерон Фіндлей ригнула, мої щоки роздулися, а коли ми нарешті відсторонились одне від одного, вона витерла рота всією своєю рукою. Цей досвід залишив мені потрясіння, зведені щелепи, два маленькі розриви в кутку рота й третій — на корені язика, а ще відчуття нудоти від (за найскромнішою оцінкою) пів пінти чужої слини. Але я був також дивно збуджений, наче після якогось нездорового атракціону, тож не був упевнений, чи хочу повторити все це негайно, чи більше ніколи в житті.

Дилема втратила актуальність, коли згодом тієї ж ночі вона зійшлася з Патріком Роджерзом. Зараз ми проминули їх на танцмайданчику, пожираючи одне одного очима під казенною блискучою кулею. Я відчув ще одну вологу цятку в себе на шиї, а тоді шепіт довжиною в речення, якого не розчув через музику.

— Вибач?

— Я сказала... — але вона знову бурмотіла мені в шию і я зміг розібрати лише слово «ванна».

— Я тебе не чую...

І знов якесь «мур-мур-ванна». Я спитав себе, чи, бува, не каже вона, що мені треба помитися? Якби тільки звук зробили тихіше.

— Вибач, ще раз?

Емілі пробурмотіла.

— Гаразд, — мовив я, — останній раз.

Емілі відірвала обличчя від моєї шиї і зиркнула на мене зі справжньою злістю.

— Чорт забирай, я сказала, що думаю про тебе у ванній!

— О. Справді? Дуже тобі дякую! — сказав я, але цього здалося недостатньо, тому додав: — Я теж!

— Що?

— Я теж!

— Ні, не думаєш! Просто... а, просто забудь це. О Господи Ісусе!
— вона застогнала і знов опустила голову, але тепер у нашому повільному танці була злість, і ми обоє відчували полегшення, коли пісня скінчилася. Збентежені раптовою тишею, парочки відступили геть, їхні обличчя блищали й усміхалися.

— Куди підеш далі? — спитала Емілі.

— Не знаю. Збирався заскочити до Гарпера.

— До лігва? О. Гаразд, — вона похнюпила плечі, скривила нижню губу і дмухнула вгору, на свою гривку. — Ніколи не бувала у лігві, — сказала вона, і я міг би запросити її, але пропускна політика Гарпера була безжальною та негнучкою. Минула мить, а тоді вона одним важким ударом штовхнула мене у груди: — Побачимось.

Мені далі відставку.

— Гаразд, пані та панове! — сказав містер Гепберн, знову повернувшись до мікрофона. — Схоже, що, зрештою, ми маємо час для однієї останньої пісні! Я хочу бачити кожного з вас на танцмайданчику, усіх до останнього! Ви готові? Я вас не чую! Пам'ятайте: танцюйте навколо тирси, будь ласка. Почали!

Пісня була «Heart of Glass» Блонді, лише трохи ближча до нас у часі, ніж «In the Mood», але явно чудова, бо зараз на танцмайданчику були всі: діти з драмгуртка, похмурі дітлахи з гончарної студії, навіть Деббі Варвік, виснажена, бліда, невпевнено тримаючись на ногах. Лабораторні техніки випустили останню порцію сухого льоду, містер Гепберн додав гучності, і, під ухкання і підбадьорливі крики, Патрік

Роджерз стягнув через голову сорочку й став розсікати нею повітря в надії розпочати шаленство — потім, коли за ним ніхто не підхопив, натягнув її знову. Зараз новою зіркою був Ллойд, який затискав долонею рот Фоксу, вдаючи, що цілує його. Малюк Колін Сمارт, єдиний чоловік у драмгуртку, влаштував гру на довірі, де треба було по черзі падати спиною в руки одне одному в такт музиці, а Гордон Гілберт, винищувач тромбонів, сидів на плечах Тоні Стівенса, обіймаючи блискучу кулю, неначе потопельник, що чіпляється за буй, а потім Тоні Стівенс відступив убік і залишив його бовтатися, доки Паркі з обслуговування будівлі тицяв у нього ручкою швабри.

— Гляньте! Гляньте! — крикнув хтось іще, коли Тім Морріс розпочав брейкданс, кидаючись на підлозі, шалено крутячись у тирсі й дезінфектантах, а тоді підстрибнув на ноги й почав несамовито обтирати свої штани. Я відчув руки на своїх стегнах — це був Гарпер, він кричав щось, що могло бути «люблю тебе, друже», а тоді розцілував мене, гучно, із плямканням, в обидва вуха, і раптом хтось іще застрибнув мені на плечі, і ми всі повалилися єдиною купою — Фокс, Ллойд і Гарпер, і я, а потім ще якісь діти, з якими я майже не розмовляв, і які реготіли із жарту, якого ніхто не чув. Твердження, що це були найкращі роки наших життів, раптом здалося водночас правдоподібним і трагічним, і я шкодував, що ця школа не завжди була такою, що ми не обіймали одне одного, сповнені якоїсь хуліганської любові, і що я не говорив із цими людьми більше та іншим тоном. Чому ми відкладали це аж до цього моменту? Надто пізно, пісня вже майже скінчилася: «у-у, вау-у, у-у, вау-у». Піт приклеював одяг до шкіри, обпікав нам очі й крапав із носів, і коли я підвівся з тієї купи, то побачив лише на мить, як Гелен Бівіс танцює сама, підібравшись, мов боксерка, міцно примруживши очі й наспівуючи «у-у, вау-у», а потім, позаду неї — рух і раптове відчинення аварійного виходу. Атомна яскравість хлинула всередину, наче світло з космічного корабля у фіналі «Близьких контактів». Засліплений, Гордон Гілберт гепнувся з блискучої кулі. Музика перервалася, і все було скінчено.

На годиннику була третя п'ятдесят п'ять.

Ми забули про зворотний відлік і тепер стовбичили силуетами на фоні світла, засліплено моргали, доки персонал на витягнутих руках вів нас до дверей. З охриплими голосами, у прохолодному поту ми зібрали в оберемок наші пожитки — хокейні ключки, виті горщики,

протухлі ланч-бокси, зім'яті діорами й ганчір'я, що колись було спортивним костюмом, — і пошкандибали у двір, наче біженці. Дівчата стояли у сльозах, пригортаючись до своїх друзів, а з-під навісу для велосипедів докотилася новина, що всі шини були порізані в останній божевільній, безглуздій вендеті.

Біля шкільних воріт діти збилися навколо фургона з морозивом. Свобода, яку ми щойно святкували, раптом здалася більш схожою на вигнання — паралітичне й незбагненне, — і ми зволікали й вагалися на порозі, немов ті тварини, що озираються на свої клітки, надто скоро відпущені у страшну дику природу. Через дорогу я побачив свою сестру Біллі. Ми тепер майже не розмовляли між собою, але я підніс руку. Вона всміхнулася у відповідь і пішла геть.

Ми вчотирьох рушили в нашу останню прогулянку додому, перетворюючи цей день на байку ще до його закінчення. Внизу біля залізничної колії, серед сріблястих берез ми бачили туман диму, помаранчевий спалах церемоніального багаття, яке розклали Гордон Гілберт і Тоні Стівенс зі старих тек і форми, пластику й нейлону. Вони ухкали й кричали, мов дикі звірі, але ми й далі йшли до перехрестя, на якому завжди розходилися. Ми вагалися. Мабуть, варто було відзначити цю подію, сказати кілька слів. Обійнятися? Але ми уникали сентиментальних жестів. Це було маленьке містечко, і втратити в ньому зв'язок коштувало б набагато більших зусиль, ніж постійно бачити одне одного.

— Ну, бувайте.

— Я вам зателефоную.

— У п'ятницю, еге?

— Побачимось.

— Бувайте.

І я пішов додому, де мешкав тепер сам із батьком.

Нескінченність

Колись я бачив повторюваний сон, породжений, мабуть, впливом дочасного перегляду фільму «2001. Космічна одіссея», — про нескінченний плин крізь неосяжний космос. Сон лякав мене і тоді, і тепер, не через задихання і голод, а через оце відчуття безсилля: нема на що спертись або від чого відштовхнутися — лише порожнеча й паніка, і переконаність, що це ніколи не скінчиться.

Такі ж почуття виникали влітку. Як можна сподіватися заповнити безліч днів, кожен із яких нескінченно довгий? Під час нашого завершального семестру ми склали плани: нальоти на Лондон, щоб облазити Оксфорд-стріт (і лише Оксфорд-стріт), якісь експедиції в дусі Тома Соєра до Нового лісу на острові Вайта, з наплічниками, повними пива. «Похід на п'янку» — так ми це називали, але і Гарпер, і Фокс знайшли собі роботу на повний день — працювали за чорну готівку в Гарперового батька, будівельника, тож план накrywся. Без Гарпера ми з Ллойдом лише чубилися. До того ж я і сам працював на пів окладу, також за чорну платню, за касою на місцевій автозаправці.

Але це займало лише дванадцять годин на тиждень. Решту мого часу я був вільний робити — що? Розкошувати, ніжачись у ліжку серед тижня, швидко набридло, лишився тільки тривожний сум, коли сонце пробивалося крізь фіранки, а попереду простягався довгий, лінивий, млявий день, а потім ще один, і ще, і кожен день — немов роздуте чортове державне свято. Радше з наукової фантастики, ніж з уроків фізики, я знав, що час поводиться по-різному залежно від твого місцеперебування. І, якщо дивитися з низенької койки шістнадцятирічного, наприкінці червня 1997 року він рухався повільніше, ніж будь-де в космосі.

Будинок, у якому ми мешкали, був новий. Ми переїхали з «великого будинку», сімейного дому, незабаром після Різдва, і я дуже за ним тужив: один із двох особняків, поєднаних спільною стіною, суцільні квадрати й трикутники, наче в дитячих малюнках, із поруччям, що збігає донизу, із власною спальнею в кожного, із придорожньою стоянкою і гойдалками в саду. Батько придбав великий

будинок у недоречному напливі оптимізму, і я пам'ятав, як він уперше показував нам там усе, обстукуючи стіни на підтвердження якості цегляної кладки, прикладаючи долоні до батарей, щоб відчуті розкіш центрального опалення. Там було еркерне вікно, у якому я міг сидіти й спостерігати за вуличним рухом, наче юний лорд, і, що вражало найбільше — маленький квадратик вітражу над парадними дверима: сонце сходило у жовтому, золотому й червоному кольорах.

Але великого будинку більше не було. Тепер ми з батьком мешкали в районі 1980-х під назвою Бібліотека, де заради зміцнення культури кожна вулиця мала ім'я великого письменника: вулиця Вулф-стріт вела до площі Теннісон-сквер, Мері-Шеллі-авеню перетиналася з Кольрідж-лейн. Ми мешкали на Текерей-Кресент, і, хоч я не читав Текерея, та знав, що його вплив тут важко буде помітити. Будинки були сучасні, із блідої цегли, із пласкими дахами, і визначною їхньою рисою були стіни, вигнуті зсередини й зовні так, що з літаків, які кружляли над аеропортом, ряди будинків здавалася жирними жовтими гусенями. «Грьобаний Татуїн», — називав це місце Ллойд. Коли ми вперше переїхали сюди — тоді нас було четверо, — батько присягався, що любить ці вигини, мовляв, вони у вільнішій формі, строкатіше виражають наші сімейні цінності, ніж кімнати-коробки у старому особняку. Це буде як жити на маяку! Навіть якщо Бібліотека більше не здається районом майбутнього, якщо садочки у формі стола вже не такі охайні, як були колись, а через широкі мовчазні проспекти катається випадковий магазинний візок, усе одно це буде нова глава в нашій сімейній історії, доповнена душевним спокоєм за те, що ми живемо у межах власних статків. Так, тепер нам із сестрою доведеться ділити кімнату на двох, але спати на койках буде весело, до того ж це не назавжди.

Минуло пів року, а ящики досі стояли нерозпаковані, випиналися під гнутими стінами або грудую лежали на порожній койці сестри. Мої друзі рідко навідувалися в гості, віддаючи перевагу зібранням у домі Гарпера, що нагадував палац римського диктатора — будинок із двома музичними автоматами, із гребними тренажерами, квадроциклами й величезними телевізорами, із самурайським мечем і такою кількістю пневматичних рушниць, пістолетів та викидних ножів, що можна було відбити нашестя зомбі. В мене ж удома був безумний татко й багато

рідкісного джазу на платівках. Мені й самому не хотілося туди вертатись.

Або залишатися вдома. Того літа моїм великим проєктом було уникати батька. Я навчився оцінювати його психічний стан, зважаючи на звуки, які він видає, стежачи за ним, наче мисливець. Стіни були по-японськи тонкі, й доки він мовчав, можна було спокійно зариватися глибше під душну ковдру — атмосфера в кімнаті була мов вода в покинутому акваріумі. Якщо до десятої не було ніякого руху, це означало, що в батька видався один із його «постільних» днів і можна спускатися. В роки нашого процвітання, повного банківських позик, батько придбав домашній комп'ютер за рекламою в газеті: ящик завбільшки з картотеку, я впевнений — із бакеліту. Якщо батько залишався в ліжку, то я міг щасливо згаяти ранок у коридорах та шлюзах «Doom» чи «Quake», готовий натиснути кнопку монітора, зачувши його на сходах. Комп'ютерні ігри вдень переповнювали мого батька гнівом, який навряд чи можна було назвати раціональним — так ніби я стріляв у нього.

Але зазвичай близько дев'ятої я чув, як він ворушиться і плентається до туалету, розташованого по інший бік від моєї койки. Жоден будильник не діяв так ефективно, як звук того, що мій батько справляє малу потребу біля моєї голови. Я підстрибував, хутко натягував учорашній одяг і прокрадався вниз, безшумно, як ніндзя, щоб подивитися, чи залишив він свої цигарки. Доки лишалося десять чи більше, можна було спокійно взяти одну й швиденько сунути в гаманець свого наплічника. Я снідав тостом, стоячи за барним столом (ще одна риса будинку, що втратив свою новизну, — їсти на табуретках), і йшов, перш ніж він спускався.

Але якщо не встигав, то він з'являвся із заспаними очима та вм'ятинами від наволочки, досі помітними на обличчі, і ми незграбно штовхалися між чайником та тостером, мимоволі втягуючись у нашу гру.

— То це сніданок чи обід?

— Вважаю це другим сніданком.

— Витончено. Вже майже десята...

— Хто б казав!

— Я не міг заснути до... ти не міг би користатися тарілкою?

— Я маю тарілку.

- То чому тут крихти на кожному...
- Бо я не встиг...
- Просто їж із тарілки!
- Ось тарілка, ось вона, у мене в руці, тарілка, моя тарілка...
- І відклади це.
- Відкладу, коли закінчу.
- Не залишай це в раковині.
- Я не збирався лишати це в раковині.
- Добре. І не треба.

І далі, далі, так само банально, недотепно саркастично й дразливо — не так розмова, як смикання за вухо. Я ненавидів те, як ми говоримо між собою, і все ж зміни вимагали тону, яким не володів жоден із нас, тому ми замовкали і батько розвертався до телевізора. Колись, можливо, це приносило якусь хуліганську насолоду, але прогул передбачає, що ти повинен бути десь в іншому місці, а жоден із нас такого місця не мав. Я лише знав, що батько не любить залишатися сам, тому йшов.

Більшість днів я ганяв на велосипеді, хоч і не в сучасному глянцевому стилі. Я носив джинси, а не лайкру, та їздив на старому перегоновому ровері із загнутим донизу кермом, із деренчливим іржавим ланцюгом і рамою, важкою та невблаганною, як зварене риштовання. Прихилившись до того керма, я патрулював Бібліотеку й ліниво кружляв глухими закутками, вулицями Теннісона й Мері Шеллі, Форстера й Кіплінга, угору по вулиці Вірджинії Вульф і навколо вулиці Томаса Гарді. Оглядав гойдалки та гірки на ігровому майданчику в пошуку когось знайомого. Катався пішохідними провулками, перетинав широкі порожні вулиці дорогою до крамниць.

Чого я шукав? Хоч я не міг дати цьому визначення, та шукав великої переміни: може, загадки, може, пригоди, під час якої доведеться пройти випробування й дістати кілька уроків. Але незручно вирушати назустріч пригоді самому, важко знайти таку загадку на центральній вулиці. Ми жили в маленькому південно-східному містечку, задалекому від Лондона, щоб зватися передмістям, завеликому, щоб бути селом, надто розвиненому, щоб вважатися сільською місцевістю. Нам бракувало залізничного вокзалу, що міг би утворити тут міжміський транспортний вузол, а ще легендарного процвітання, яким славився регіон. Натомість економіка базувалася на

аеропорті й бізнес-парках: фотокопіювання, подвійного ламінування, комп'ютерних запчастин, агрегатів — що б там не було. Центральна вулиця — під назвою Центральна — мала кілька будинків, що могли зійти за химери: чайна з дощатим одвірком під назвою «Сільський коровай», газетні кіоски георгіанської епохи, аптеки епохи Тюдорів, середньовічний ринковий хрест для пияків сидру — проте все це занепадало через пилюку та вихлопи забитої траси, що пролягала вздовж вузьких тротуарів, змушуючи покупців тулитися до свинцевих віконниць. «Ходити крамницями» було великою розвагою для містян, а в того, хто захотів би пожертвувати верхній одяг на добродійність, голова пішла б обертом. Але нині кінотеатр перетворився на склад килимів, застряглий у часовій петлі нескінченного розпродажу перед закриттям. За двадцять хвилин їзди звідси лежали місця дивовижної природної краси, ще за тридцять хвилин — Сассекське узбережжя, а все місто охоплювала кільцева дорога, оточуючи нас, немов паркан за периметром.

Роками пізніше, коли я чув, як друзі сентиментально й лірично оповідають про місце свого народження, про те, як їх сформував Нортумберленд або Глазго, Лейкс або Віррал, я ловив себе на думці, що заздрю навіть найбільш заялженим, стереотипним виразам «приналежності». Ми не мали жодного почуття ідентичності, жодної автентичної вимови — лише якийсь кокні, завчений із телевізора й накладений поверх легкої сільської гаркавості. Я не ненавидів наше місто, але важко було відчувати щось ліричне або сентиментальне до цього резервуара, огороженої території, рідколісся, де під ожиною жовтіли порножурнали. Наш ігровий майданчик був загальновідомий як Парк Собачого Лайна, соснова плантація — як Ліс Убивств; як я знав, то були їхні назви на мапі Картографічного управління, і ніхто ніколи не склав би про це сонета.

Тож я блукав центральною вулицею, зазираючи у вікна, сподіваючись побачити когось знайомого. Я купував жуйку в кіосках і читав комп'ютерні журнали, доки гнівний погляд продавця не відганяв мене назад до велосипеда. Мабуть, вигляд у мене був самотній, хоч було б дуже прикро, якби хтось так подумав. Нудьга була нашим природним станом, але самотність була табу, тож я щосили вдавав одинака, бунтаря, невідомого й замкненого в собі, який їздить без рук. Але величезні зусилля потрібні, щоб не здаватися самотнім, коли ти

таким є, і щасливим, коли ти таким не є. Це як тримати стілець на відстані витягнутої руки. І коли я більше не міг підтримувати ілюзії безтурботності, то виїжджав із міста.

Щоб досягти якоїсь подоби сільської місцевості, треба було подолати естакаду, під якою тривожно гриміла автомагістраль, немов потужний водоспад, а потім їхати через великі прерії жовтого жита й рапсу, повз зморшкуваті рівнини тунельних парників, які прихищали врожай полуниці для супермаркетів, а потім — через гребінь пагорбів, що кільцем оточували нас. Я не належав до палких любителів природи, спостерігачів за птахами, риболовів чи поетів, не згадав би назви дерева, хоч би воно й упало на мене, та не мав улюбленого краєвиду чи строкатої галявини. Але тут самотність була менш стидкою, майже приносила задоволення, і щодня я насмілювався подорожувати все далі й далі від дому, розширюючи коло знайомих місць.

Так минув перший тиждень, другий, а потім третій, доки одного ранку в четвер я опинився у довгій траві в дикому лузі, звідкіля відкривалося наше місто.

Лука

Раніше я тут не бував. Утомлений підйомом, я спішився і помітив праворуч від себе стежку, тінясту й благословенно пласку. До того я вів свій велосипед крізь ліс, який швидко змінився пологим пасовищем із травою по пояс, коричнево-зеленим, пересипаним червоними цятками маків і блакитними... чогось іншого. Іван-чаю? Волошок? Я гадки не мав, але лука була нездоланно приваблива, тож я перетягнув велосипед через дерев'яний перелаз і поїхав далі, розтинаючи високу траву. Моїм очам відкрилася розкішна дерев'яна садиба, та, яку я помітив із кільцевої дороги, по нижньому краю обсаджена англійським садом. Я раптом відчув, що вдираюся на чужу територію, тож зліз із велосипеда й далі йшов пішки, доки не опинився у природній низовині, де можна було засмагати, курити й читати щось жорстке.

Величезна кількість вільних годин призвела до того, що вперше в житті я вдався до читання. Почав із трилерів і романів жаху з татової колекції — із загнутими кутками, зморщеними після ванни або пляжу сторінками, на яких секс пришвидшеними темпами чергувався з насильством. Спочатку книжки були другорядною розвагою (читати про секс і насильство було як слухати футбол по радіо), але скоро я щодня ковтав по роману, забуваючи їх майже одразу, окрім «Мовчання ягнят» і Стівена Кінга. Незабаром я доріс до меншого, трохи лячного відділення батькової бібліотеки під назвою «Наукова фантастика»: потертих примірників Азімова, Балларда і Філіпа К. Діка. Не можу сказати, звідки це прийшло, але я бачив, що ці книжки написані в іншому регістрі, ніж ті, що про велетенських щурів. І роман, який я щодня носив у сумці, почав здаватися мені захистом від нудьги, алібі для самотності. Було в цьому щось від утечі — читати у присутності друзів було б наче взяти флейту чи затанцювати сільський танок, — але тут мене ніхто не побачить. Тож сьогодні я дістав примірник «Бійні номер п'ять» Курта Воннегута, обраний через слово «бійня» в заголовку.

Якби я покачався тут трохи в траві, то міг би зробити такий собі військовий бліндаж, невидимий із будинку нагорі чи з міста внизу. Прагнувши душевності, я вдивлявся у краєвид, пейзаж, що нагадував модель залізниці, де все було близько одне до одного: радше плантації, ніж ліс, резервуари, ніж озера, стайні, розплідники й собачі конури, ніж молочні ферми та вівці, що блукають. Пташиний спів змагався з ревом автомагістралі і дзижчанням електричних стовпів над головою, але з відстані це здавалося не таким уже поганим місцем. Із відстані.

Я зняв футболку й ліг, затягнувшись цигаркою, яку цього дня мав при собі, а потім, затуливши книгою очі від сонця, почав читати, раз у раз роблячи паузи, щоб струснути попіл із грудей. Високо вгорі за сталою схемою кружляли літаки з Іспанії та Італії, Туреччини та Греції, з нетерпінням чекаючи на посадку. Я прикрив очі й спостерігав, як плавають волокна проти екрана моїх повік, намагався простежити за ними до межі свого зору, де вони стрімко тікали, мов риба у струмку.

Коли я прокинувся, сонце стояло в зеніті, і я відчув важкість у голові й миттєво запанікував від ухкання і мисливських окриків із пагорба: банда. Вони з'явилися, щоб уполювати мене? Ні, я почув шерех трави й панічне задихання їхньої жертви, що тікала з пагорба в моєму напрямку. Я вдивився крізь високу траву. На дівчині були жовта футболка й коротка синя джинсова спідниця, що заважала їй бігти — я побачив, як вона підбирає її обома руками, а тоді озиралася і нахиляється, щоб перевести подих, притискаючись лобом до своїх обдертих колін. Я не бачив виразу її обличчя, але раптом із хвилюванням усвідомив, що цей будинок — якась зловісна установа, притулок або таємна лабораторія, і що я міг би допомогти їй утекти. Знову крики й улюлюкання, і вона озирнулася, а тоді напружилася, ще вище задерла спідницю на своїх блідих ногах і побігла просто на мене. Я знову присів, але лише тоді, коли побачив, як вона знов озирнулася, аж раптом хитнулася вперед і впала обличчям у землю.

Соромно казати, але я засміявся, затиснувши рота долонею. Якусь мить було тихо, а тоді я почув, як вона застогнала й захихикала водночас.

— Ай! Ай-ай-ай, ідіотка! Ай-й-й-й!

Вона була, мабуть, метрів за три-чотири від мене, її подих переривався болісним сміхом, і я раптом згадав про свої голі груди,

рожеві, як консервований лосось, і про піт та цигарковий попіл, що разом прилипли до шкіри. Я почав робити викрутаси, щоб якимось одягтися, залишаючись при цьому розпластаним на землі.

Із будинку на пагорбі почувся зловтішний голос:

— Гей! Ми здаємося! Ти виграла! Повертайся до нас! — і я подумав: «Це пастка, не вір їм».

Дівчина застогнала сама до себе:

— Тримайся!

Ще один голос, жіночий:

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ